

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1912. Letnik XXIX.

Obseg: Pridelovanje in razpečavanje namiznega grozdja ter vzgoja trt na špalirju. — Purica. — Kje dobi gozdni posestnik nasvetov in potrebnega pouka v zadevah, spadajočih v gozdarsko stroko. — Anton Pevc: Mlekarkstvo s črticami o živinoreji. — Pisma kulturnotehnične vsebine. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

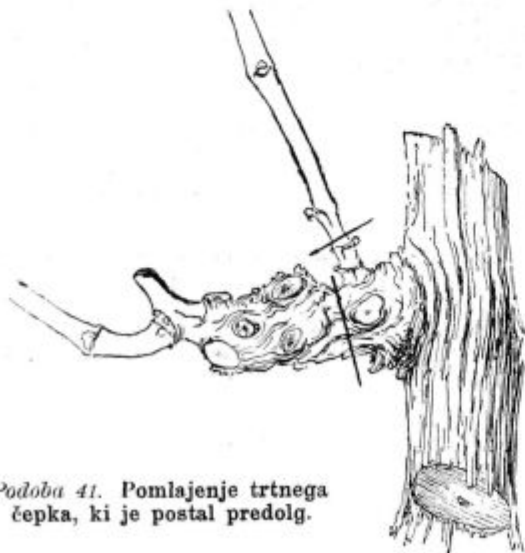
Pridelovanje in razpečavanje namiznega grozdja ter vzgoja trt na špalirju.

Piše c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky v Rudolfovem.

(Dalje.)

Oskrbovanje špalirjev v poznejših letih.

Kadar smo namenjeno obliko vzgojili, potem ravnamo s takimi trtami na naslednji način.

Podoba 41. Pomlajenje trtnega čepka, ki je postal predolg.

Predvsem vodilne mladike, to je mladike na koncih vodoravnih ali navpičnih ramen, nikdar ne smemo obrezati na več kakor na 5 do 6 očes; če trta slabo rase, še krajše. Če bi vodilne mladike obrezovali preveč nadolgo, potem bi odgnale (zlasti pri navpičnih

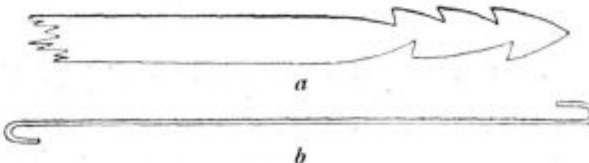
ramenih) samo na koncih in bi dale za stransko garnituro (čepke) preslabotne poganjke, trta bi sčasoma postala presledkasta.

Če dvoje ramen, ki raseta v eni vrsti proti sebi, dorase (se srečata), potem se obe rameni nekoliko skrajšata, da ne rase druga čez drugo, kajti stem bi nastala prevelika goščava in zmešnjava med zelenimi mladikami trt v poletnem času.

Starejše trte je treba, če njih rast že ponehuje,

Podoba 42. Škarjice za trebljenje in snaženje (cizeliranje) grozdja; a s peresom, b brez peresa. Zadnje (b) so finejše in pripravnejše.

Podoba 43. a trščica, b žica za trebljenje drobnih jagod na namiznem grozdju. (Iz »Allgemeine Weinzeitung«.)

primerno nakratko obrezati, torej tudi starejša ramena do gotovega mesta skrajšati, pomladiti.

Vsledtega začne trta vnovič bolj močno odganjati, in namesto starikavega lesa bo dala mlad, krepak rodeč les.

Če pa trte sicer še dobro rasejo, toda so na nekterih krajih nastala prazna (gola) mesta (presledki), je treba delati na to, da se na dotičnih mestih vzgoji nova garnitura (novi čepki).

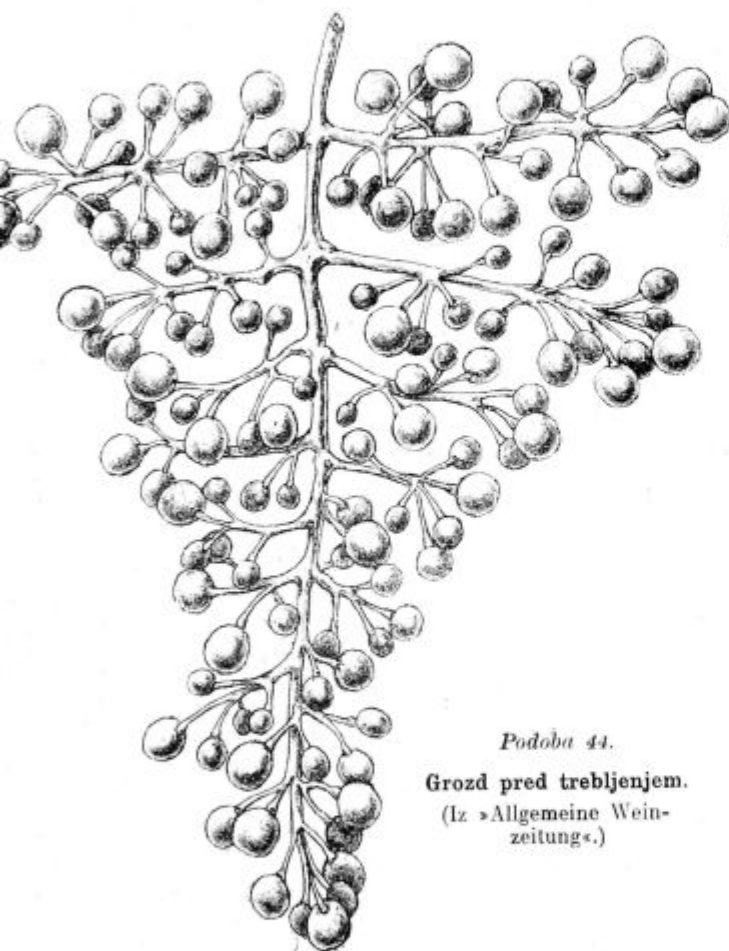
Na mestu odmrlih čepkov, zlasti če pod kolenom, kjer je prej čepek rasel, spomladi ali pa poleti lubad v podobi polmeseca izrežemo in olupimo, napravi trta rada kak zelen poganjek.

Take poganjke sicer navadno odstranjujemo (omandamo), toda v tem slučaju pustimo na golem kolenu en poganjek in ga skrbno varujemo.

Spomladi prihodnjega leta skrajšamo ta poganjek na eno oko in v naslednjem letu mladiko iz tega očesa na dve očesi (čepek), in stem smo si vzgojili zopet novo garnituro rodečega lesa.

Če čepeke več let obrezujemo, tudi če vedno gledamo no to, da jih po možnosti vzdržujemo kratke, postanejo nam sčasoma le preveč dolgi.

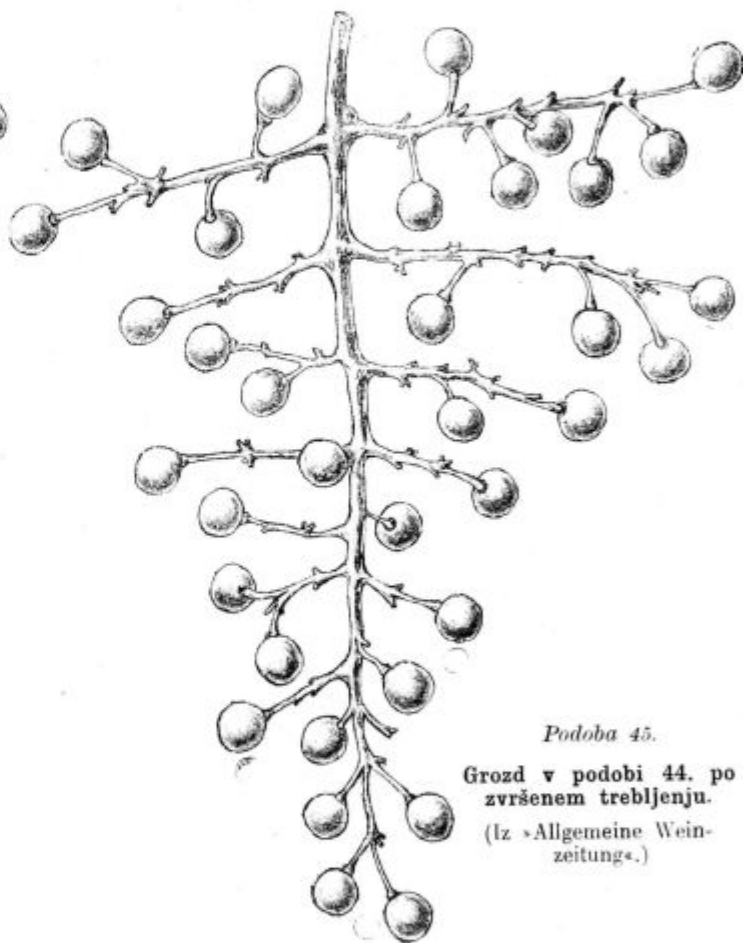
V tem slučaju je treba slično kakor cele veje pomladiti tudi čepeke, in sicer na ta način, kakor kaže podoba 41.

Podoba 41.

Grozd pred trebljenjem.

(Iz »Allgemeine Wein-zeitung«.)

Podoba 45.

Grozd v podobi 44. po zvršenem trebljenju.

(Iz »Allgemeine Wein-zeitung«.)

Prav blizu ramena se na čepku pusti kak zelen poganjek.

Drugo leto spomladi se iz njega nareže čepek, proč štrleči del starega čepka se pa odreže (kakor kaže debela črta na podobi 41.).

Ramena trt in tudi daljši enoletni les, zlasti pa če narežemo kaj napencev (šparonov), moramo trdno privezati na žico. Za tako privezovanje je najbolje rabiti bekove šibice, ali pa — če nam teh primanjkuje — impregnirano, močno jutovo špago, ki se poceni dobiva v jutovih tvornicah (na pr. pri tvrski I. Kolařík, Příbram, Češko).

Vezi (zlasti bekove) je treba čez nekaj let vsekako obnoviti, de se ne zarežejo v debeleča se ramena (ozir. debela) trt.

Poletno obrezovanje in obiranje (mandanje) se vrši tako, kakor je bilo že povedano pri vzgoji trt v prvih petih letih.

Če kaka trta nekoliko v rasti oslabi, ne skrajšujemo (ne priščipujemo) njenih mladik na čepkih in na reznikih, temveč jih pustimo eno leto neskrajšane.

Stem se rast trte toliko okrepi, da v prihodnjem letu to izredno postopanje lahko zopet opustimo.

Če pa obenem privežemo zelene mladike trt bolj vodoravno (glej pod. 34.), ima to enak učinek, kakor če jih priščipnemo, namreč njih spodnja očesa se okrepijo. Da postanejo spodnja očesa krepka, je pa zaradi tega potrebno, ker iz njih naredimo prihodnjo pomlad čepeke. Čim krajši pa je čepek, tem boljši je.

S pinciranjem (priščipovanjem) in z bolj vodoravnim ali po potrebi izredno navpičnim vezanjem

mladik vzdržujemo trto ne samo v pravi obliki, ampak tudi vedno v enaki rasti in rodovitnosti.

Da očesa mladik, zlasti takih, ki jih privezujemo bolj vodoravno, ne oslabe, je treba pri vsakem privezovanju izrastke za prvim listom (zalistniki) priščipovati, kajti ravno na vodoravno privezanih mladikah zalistniki najbolj bujno rasejo.

V mnogih krajih je navada, da takrat, ko začne grozdje zoreti, gospodarji listje okoli grozdja potrgajo, češ da pride grozdje bolj na sonce in bolj dozori.

Stem pa dosežejo ravno nasprotni učinek.

Ker se tvori sladkor v trtnem listju, grozdje stem, da listje potrgamo, ne more pomnožiti sladkorja, ampak ostane bolj kislo.

Ker pa list redi poleg grozdja tudi trto, oslabijo s tem ravnanjem tudi očesa, in prihodnje leto taka očesa odženejo le slabo ali sploh ne odženejo.

Ker pa se stem, da se listje potrga, doslej v senci rastoče grozdje tudi naenkrat izpostavi vročim solnčnim žarkom, ogori ali se celo opali, na vsak način pa dobijo jagode bolj trdo, usnjasto kožico, in vsled te postane grozdje manj vredno.

Če že hočemo doseči, da pride grozdje bolj na solnce in da bolj zarjavi, kar je pri nekterih vrstah, na pr. pri muškateleu, priljubljeno, smemo odstraniti le take liste, ki trtam le malo ali nič ne koristijo, na pr. stare, že rumene, rjave ali poškodovane, drobne, slabo razvite liste, zalistnike itd.

V splošnem je pa, kakor že rečeno, bolje, da se grozdje ne izpostavi hudemu učinku solnca, kajti na špalirju, in zlasti še ob zidu, se tudi brez naravnost padajočih solnčnih žarkov grozdje dobro razvije in pobarva in pri tem ostane bolj tenkokožno, vsled česar postane za na mizo boljše, ne da bi bilo vsled tega za razpošiljanje manj pripravno.

Kdor hoče pridelati bolj debelozgodnato grozdje, kar se večkrat želi zlasti za olupšavo mize, za razstave itd., ta naj prvič kmalu po cvetju, drugič, kadar postanejo jagode za grah debele, in po potrebi še enkrat pozneje, toda vsaj do srede julija, s posebnimi špičastimi škarjicami (pod. 42. a in b) izreže ali pa s posebno žico, oziroma treščico (pod. 43. a in b), iztrebi bolj drobne, manj razvite jagode.

Podobi 44. in 45. nam pojasnjujeta to delo.

Hrana, ki je imela rediti vse jagode, se razdeli samo na manjše število, in stem se te bolj debele. Podobno učinkuje tudi obročkanje. Če se namreč pod kolenčkom najbolj spodnjega grozdja na mladiki napravi $\frac{1}{2}$ cm širok obroček, in sicer tako, da se lubad (kožica) mladike (ne pa les) prereže in olup, potem se na tem mestu ustavlja prebavljena hrana, ki jo list pošilja navzdol v trto. Hrana se tedaj obrne v grozd, ki se zaradi tega bolj redi in debeli. Seveda tako obročkanje vedno škoduje rasti na spodnjem delu mladike in se zato na špalirju le redkokdaj uporablja.

Kdor pa polaga posebno važnost na lepoto grozdja in ne gleda toliko na množino pridelanega grozdja, temveč samo na lepoto in debelost grozdja, ta naj pusti na vsaki mladiki samo po en grozd, ostale pa naj kmalu potem odreže, ko trta odcvete.

K poletnjemu delu na špalirju spada tudi umetna oploditev cvetja. Nekatere vrste trt, med temi na pr. anževinska madlena, beli damascenec in dr., imajo samo ženski, oziroma nepopolno obojespolen cvet (glej tozadevni spis v „Kmetovalcu“ iz l. 1907. na strani 116.)* in so zato navezane na oploditev po onih vrstah, ki imajo obojespolen, popolen cvet. Navadno pospešujejo prenašanje cvetnega prahu med raznimi trtami živalce, zlasti čebele, čmrlji, muhe itd.

Če je pa slabo vreme, leta malo teh živalic in zato je oploditev nepopolna, cvetje odpade in grozd ne nastavi nič ali le malo, večinoma le drobnih jagod.

V takem slučaju, zlasti pa če je obojespolno cvetoča trta od nepopolno cvetoče bolj oddaljena, moramo oplojenje trt ženskega cvetja povzročiti.

To se zgodi na tale način:

Vzame se velik, mehak čopič, kakor ga rabijo dijaki za slikanje s tušem ali z vodenimi barvami. Čopič

mora biti nekoliko (zmerno!) vlažen. Z njim se nalahko obrišejo pestiči obojespolno cvetočega trtnega cvetja, da na njem obvisi nekaj cvetnega prahu. Obenem se postavi trd, gladek črn popir, da nanj pade oni cvetni prah, ki ga čopič ne zadrži, da se pozneje tudi ta prah lahko s čopičem pobere in porabi.

S čopičem, ki smo ga tako namočili v cvetnem prahu obojespolno cvetočih trt, gremo potem k onim trtam, ki imajo nepopolen, oziroma ženski cvet, in tam z njim nalahko potegnemo po brzdicah trtnih cvetkov, da se jih prime na čopiču prineseni cvetni prah in jih oplodi. Ker se navadno ne razcveto vsi cvetki grozdja en dan, se mora to delo skoz več dni vsak dan ponoviti. Če pa to delo skrbno in natančno zvršimo, je uspeh prav izvrsten, kajti od tako umetno oplojenih trt dobimo lepe, goste (zažete), debelozrnat grozde, kar je posebno pri velikozrnatih vrstah jako lepo.

Ob dolgo trajajočem deževju se priporoča umetno oploditev zvršiti tudi pri vrstah, ki sicer niso navezane na tujo oploditev, da vsled slabega naravnega oplojenja ne oprhnejo (se ne osipljejo).

Gnojenje.

Trtne špalirje (brajde, latnike) gnojimo tam, kjer nam ni mogoče zemlje razkopati, na pr. na tlakanih dvoriščih itd., na ta način, da napravimo okoli trte približno 1 m do $1\frac{1}{2}$ m od trtnega debla z železnim drogrom več 30 do 40 cm globokih lukenj in v te nalijemo za vsako trto eno zalivalno škropilnico (10 l) razkrojene (pregnile) in z vodo stanjšane gnojnice, ali pa gnoja iz kurnjakov, oziroma golobnjakov, ki smo ga nekaj dni namakali v vodi ali v stanjšani gnojnici.

Če nimamo takega gnoja, lahko kupimo umetnega gnoja in ga raztopimo v vodi in stem zalijemo, oziroma ga lahko natresemo v luknje in nato zalijemo. Dober vinogradski gnoj ima v zalogi c. kr. kmetijska družba v Ljubljani. Potrebuje se ga na 1 m² 100 g, torej za večji špalir 300 do 400 g.

Ta množina se v vse luknje enakomerno razdeli.

Zelo hvaležna je trta, če jo pognojimo s kakim dušičnatim gnojilom, zlasti tedaj, če slabo rase. Najbolj je za to pripraven čilski soliter, in sicer se ga vzame kakih 50 do 100 g na trto, kar je odvisno od velikosti in rasti trtnega špalirja.

Za gnojenje s čilskim solitrom napravimo samo 15 do 20 cm globoke luknje in ga v te luknje enakomerno razdelimo, potem pa večkrat z vodo dobro zalijemo.

S tekočimi gnojili gnojimo vsako leto, in sicer spomladi, kadar začne trta odganjati.

Če kaže potreba, se gnojenje tekom najhujše rasti, to je do meseca julija, večkrat ponovi. Kjer je le mogoče, se pa trtam na špalirju gnoji enako kakor trtam v vinogradih, to je v jarke.

Kakih 60 do 80 cm od debla se napravi 60 do 80 cm širok in 15 do 20 cm globok jarek in vanj se natrosi dobrega, pregnilega hlevskega gnoja ali dobrega mešanca, ki se še lahko zboljša z umetnim gnojem.

Na leto in trto se računa 5 do 8 kg hlevskega gnoja.

Namesto hlevskega gnoja lahko vzamemo 2 do 3 kg gnoja iz kurnjakov in golobnjakov na leto in trto.

S temi gnojili gnojimo pozno jeseni (oktobra do novembra), in sicer ga lahko denemo za dve leti naenkrat v zemljo.

* Dobiva se pri pisatelju v ponatisu.

Umetnega gnoja se pa priporoča vzeti samo za eno leto, namreč toliko, kolikor ga trta v enem letu porabi, da ne pride nič v izgubo. Z umetnim gnojem gnojimo v pozni jeseni ali pa v zgodnji pomladi. Gnojilo raztrosimo in ga globoko podkopljemo.

Če hočemo pospešiti rast in razvoj trt, gnojimo še s čilskim solitrom, in sicer s kakimi 40 g na trto. Čilski soliter damo trti v dveh deležih, in sicer prvega meseca maja, drugega pa meseca junija. Gnojilo se raztrosi in podkoplje, najbolje pred dežjem.

Vsako gnojilo, najsi bo hlevski ali umetni gnoj, se spravi tja v zemljo, kjer ima trta svoje najfinejše (lasne) korenine, ker samo te morejo srkati te snovi.

Starejšim trtam se torej ne gnoji pri deblu, marveč bolj od debla (60 do 150 cm proč).

(Dalje prih.)

Purica.

Gospod učitelj in posestnik J. Lukman nam je poslal ta spis, ki se tiče vzreje pur, in sicer zagradel, ker ljudje, in sicer tudi s Kranjskega, pri njem naročajo purja jajca za valjenje in ga prosijo pouka, kako je vzrejati mlade pure. Ker ne more vsakemu posebej dati obširnega pismenega pouka, jim je obljubil spisati tozadevno navodilo za „Kmetovalca“, ki ga povsod bero. V nastopnih vrstah radi objavimo njegov poučni spis.

Vsako poletje priženo iz Hrvaške cele trope puric k nam, kjer si jih vsakdo po potrebi nakupi za razmerno drag denar. Pri nas pa se malokdo peča z vzgojo puric; vobče je razširjeno mnenje, da se morejo gojiti le v posebno ugodnih razmerah, kakršnih pri nas ni. To pa ni povsem res. Ravno tako lahko, kakor vzrediš piščeta, vzrediš doma tudi purice.

V naslednjih vrsticah hočem podati nekaj navodil, kako moraš ravnati, da boš imel s puricami dovoljen uspeh. Jajca za valjenje kupi pri zanesljivem perutninarju, da bodo oplojena, kar se ne razume tako samoobsebi kakor pri kokošjih. Vali jih lahko purica, pa tudi koklja. Če imaš naenkrat dve, lahko podložiš eni koklji tudi nekaj kokošjih jajec poleg puričnih, če imaš teh premalo. V treh tednih se izvale kokoši, ki jih združiš vse pod eno kokljo, purična jajca pa bo valila še en teden dalje.

Za pravilo imej glede vsakovrstne perutnine, da ne pokladaš piščetom prvi dan nič. Privoščji jim samo dovolj toplote. Šele po preteku prvih 24—36 ur se začne s polaganjem piče. Mlade purice, ki so prav čedne in krepke živalce, dobijo torej šele drugi dan prvo hrano, in ta naj obstoji iz dobro zdrobljenih trdo kuhanih jajec. Vmes namešaj četrti ali peti dan kuhane kaše in drobno razrezanega rmana, ki rase okrog vsake hiše med travo. Primešaj jim tudi nekaj „Fattingerjeve piče za piščeta“, ki jim zelo ugaja in brezdvomno tudi pospešuje prebavljanje in rast. To hrano dobivajo najmanj 30 dni. Čim več primešaš rmana, tem rajše jedo. Pri tem si pa dobro zapomni, da je toplota za purice življenska potreba. Zato ostanejo v zaprtem prostoru na toplem najmanj 18 dni. Šele po preteku tega časa jih smeš, pa le polagoma, spuščati na prosto, kadar je solčno vreme. Prve dni le za pol ure, potem pa vedno dalje časa. Pusti pa jim priložnost, da vsekdar lahko gredo nazaj na toplo. V tem času se jim menja hrana. Najbolje menda je, da dobivajo kuhano kašo ali riž slabейše vrste, ki ga zopet mešaš z zelenim rmanom. Piča naj ne bo premehka. Tuintam dodaj zdrobljene

koruze. Ta hrana ni draga, purice se pa prav dobro počutijo.

Varovati pa jih moraš vsake mokrote. Zato jim daj piti v posodi, kamor ne morejo stopiti ali je prevreči, kar bi napravilo mlake! V roso in na dež ne smejo nikdar! Tudi pred koprivami jih varuj! Glede teh sicer nimam svoje izkušnje, ker te zelenjave ne smatram pri hiši za okras in je torej sploh ni v bližini, vendar trdijo, da se purice v koprivah opečejo in da takoj pocepajo. Nadalje jim pa dovoli obilen izlet na prosto, kjer rase trava.

Tako nekako s tremi meseci dobijo po vratu in po glavi začetek bradavic, in od tedaj naprej so izven vse nevarnosti. Postale so utrjene in jim malo mraza in vlažnosti ne škoduje več toliko. Če pa kljub temu opazimo, da jih v noge zebe in vsled mokrega perja pretresa mraz, jih zavij v tople cunje, da se posuše, in dobro bo.

Kar se tiče prireje na mesu, stoje purice v prvi vrsti. To pa zato, ker niso v poznejši dobi nič izbirične glede hrane. Če imajo prost izlet po kaki trati ali po travniku, se tamkaj skoraj popolnoma preživijo. Po Hrvaškem jih pasejo kar na skupnem pašniku. Purica potrebuje izmed vse perutnine največ zelenjave. Neprenehoma ščiplje travo, žre pa tudi kuhano zeljno perje, peso, korenje, repo in seveda prav rada tudi krompir; sploh ji tekne vse, kar navadno dobivajo svinje.

Že ob navedeni hrani postane puran prav težak. Če mu pa privoščiš še zrnja, doseže 10 kg in tudi več žive teže. Dobro pa je, če jim odkažeš od kokoši ločen hlev, ker dorasel puran prav rad v hlevu kljuje kokoši in marsiktero z enim udarcem ubije.

Purica začne nesti na pomlad debela in okusna jajca. Navadno znese le vsak drugi dan, večkrat pa tudi po dvakrat in trikrat zaporedoma. Ko jih ima 18—25, preneha in se začne pripravljati na valjenje. Kar se pa tega tiče, je purica neprenceljiva. Vali namreč vztrajno, tudi po dvakrat zaporedoma. Vendar pa ji moraš gnezdo pustiti tam, kamor je nesla jajca. Drugače imaš sitnosti, ker se ti vedno vrača na tisto mesto, ki se ga je že prej navadila. Purico pa tudi lahko prisiliš, da začne valiti, če sama ne misli tega storiti rade volje. Treba jo je samo položiti na jajca in jo pokriti z lesom ali z mrežo, pa se poprime valjenja z vso vstrajnostjo. Seveda je bolje, da ji podložiš prvi dan druga jajca, ki jih šele zamenjaš z odbranimi, kadar zapaziš, da se je na gnezdu razšopirila. Meni se je pripetilo, da je k podloženim jajcem znesla prve dni še dve, kar sem pa šele pozneje zapazil. Vse pa je prav dobro izvalila. Tudi je zelo skrbna voditeljica, in ker je zelo mirna in previdno stopa, jih kljub svoji teži redkokdaj pohodi.

Te opomnje zadostujejo pri vzgoji puric; nočem pa trditi, da je spis popoln. A za prvo silo bo zadostovalo, in veselilo bi me, če bi stem povzročil, da se naše gospodinjice polotijo tudi te vrste perutninarstva, ki bodo gotovo z njim dosegle lepih uspehov.

J. Lukman.

Kje dobi gozdni posestnik nasvetov in potrebnega pouka v zadevah, spadajočih v gozdarsko stroko.

Mnogo gozdnih posestnikov ne vé, kam naj se obrnejo, kadar potrebujejo v raznih v gozdarsko stroko spadajočih zadevah pouka in potrebnega navodila.

Kakor je mnogim posestnikom že znano, je najprimerneje podati se k c. kr. okrajnemu gozdarskemu nadzorništvu dotičnega gozdarskega okraja, ki v njem leži prizadeto gozdno posestvo. Tam se od c. kr. gozdarskega komisarja vsakomur nejasne zadeve kolikor mogoče pojasnijo in podajo vsa potrebna navodila.

Da je v vsakem slučaju usten razgovor boljši kakor pismeno vprašanje, je jasno, ker se na marsiktera nerazočna ali pomanjkljiva vprašanja ne da lahko odgovoriti in ker se ustno najlaže doženejo vse z vprašanjem v posrednji ali neposrednji zvezi nahajajoče se okoliščine, ki so včasih velike važnosti in večkrat merodajne za pravilno rešitev predmeta.

Neveščim posestnikom naj služi v vednost, da se nahajajo c. kr. okrajna gozdarska nadzorništva, oziroma pristojni gozdarski komisarji, v naslednjih mestih:

1 v Radovljici za politična okraja Kranj in Radovljico;

2 v Ljubljani, in sicer 1 za politična okraja Kamnik in Litijo, 1 za Kočevje in Ljubljano (okolico); 1 v Logatcu; 1 v Postojni; 1 v Rudolfovem za politične okraje Črnomelj, Krško in Rudolfovo.

Ker nekterim posestnikom, ki še niso stopili v dotiko z gozdarskim komisarjem svojega okraja, ni znano, glede kakih stvari se lahko obračajo do njega, se navajajo v naslednjem v pojasnilo in lažji preudarek nekteri navadni slučaji:

1.) Navodila in nasveti se dajejo glede nabave gozdnih sadik, ki se priskrbe, dokler je v posameznih, od gozdarskih tehnikov oskrbovanih državnih in okrajnih gozdnih drevesnicah kaj zaloge, po prav nizkih cenah; nadalje o času in načinu pogozdovanja, o uporabi vrste drevja za posamezne gozdne kraje, o vzreji sploh in o gospodarjenju z gozdom.

Posebne važnosti je, da posestniki povprašajo, preden posekajo kak gozd, ali se smatrajo dotične njih gozdne parcele za varstvene gozde (Schutzwald). V tem slučaju so gotovi, v navadnih gozdih dopustni načini izkoriščanja več ali manj omejeni, kakor velevali okoliščine. Veliko gozdov je na primer vsled slabih tal ali visoke nadmorske lege ali strmine in iz drugih vzrokov uvrščenih med varstvene gozde, kjer je sekanje na golo postavno zelo omejeno.

Pri okrajnem gozdarskem nadzorništvu ima vsakdo vpogled v takozvani gozdni kataster, — nekako podobno kakor na primer v zemljiško knjigo, — kjer so pri vsaki gozdni parceli vpisane vse morebitne, na dotični gozd nanašajoče se oblastvene določbe in predpisi. Če so torej gozdnim posestnikom, posebno pa kupcem gozdnih posestev ali tudi lesa samega v gozdu tozadevne določbe neznane, ali če bi bili svojedobno dostavljene odloke izgubili, imajo vsak čas priliko poizvedeti vse potrebno, ker izgovor, da niso vedeli za predpise ali da niso poznali postavnih določeb, ne velja. Marsikomu se je že pripetilo, da mu je bilo nadaljevanje pričetega sekanja prepovedano ter je imel vsed svoje brezbriznosti precejšno škodo.

Ker imajo — žal — nekteri ljudje navado, da prodajajo gozde in delajo tozadevne pogodbe po gostilnah po preobilno zaužiti pijači, so take pogodbe jako nepremišljeno napravljene. Gozd, oziroma les, se brezmiselno proda kar na celem, ne da bi se natančno pregledalo, koliko ga je na parceli, ali pa da bi se dogovorila cena od resnične mere posekanega lesa; in proda se zato mnogokrat pod ceno. Kolikokrat se je že prigodilo, da je prišel posestnik nepremišljeno prodanega gozda h gozdarskemu nadzorništvu s prošnjo, da naj

bi se začetno sekanje ustavilo! Poslednje bo seveda, če se vrši sekanje na nepostaven način, skrbelo, da se ustavi do tega časa, ko se po pregledu na mestu in po zaslišanju prizadetih strank določi, kako se sme sekanje nadaljevati. Če pa je sekanje po postavi dopustno, se nadaljevanje ne more zabraniti. Pa tudi v slučaju, da se sekanje začasno ustavi in potem utesni — seveda če to postava zahteva — nima posestnik gozda navadno nobene koristi od tega, če ima pogodbo s kupcem, lesotrzcem, slabo in neprevidno napravljeno, ker ga kupec lahko sodnijskim potom prime za občutno odškodnino na podlagi veljavno sklenjene pogodbe.

Tako neprijetne posledice ima lahko nepremišljenost nekterih posestnikov. Veselo znamenje je, da so dandanes taki slučaji postali že precej redki, ker so se ljudje že precej dali poučiti od gozdarskih organov in pa od raznih žalostnih zgledov, ki so se morda primerili v njih bližnji okolici.

Posestnikom, ki pridejo vprašat, more gozdarski komisar razložiti tudi vzroke obstoječih predpisov in obtežilnih okoliščin, v posebnih slučajih nasvetovati celo, kaj je ukreniti, da se dosežejo za gotova mesta v gozdu olajšave pri bistveno izpremenjenih odnošajih v gozdnem gospodarstvu.

Gozdni kataster obsega poleg drugih stvari tudi „branične“ gozde, ki leže le v nekterih okrajih. Branični gozdi (Bannwald) so taki, ki imajo obvarovati tujo posest, najsi bodo že stavbe, železnica, njive, ceste, gozdi itd., proti raznim pretečim jim nevarnostim, če bi dotičnega gozda ne bilo. Ti gozdi se ne smejo prosto, ampak le v gotovi meri rabiti in so morala obvarovana posestva svojčas po otežkočeni rabi prizadete lastnike gozdov primerno odškodovati.

Nadalje se dobe pojasnila, oziroma navodila o zadevah pašnih pravic, v kolikor jih navaja gozdna postava, ter o dopustni in nedopustni paši v gozdu.

Pri požarih v gozdu in zatiranju mrčesa gozdarski komisarji podpirajo posestnike, svetujejo jim o zadevah gozdne kvare, poškodb ter o povračilu škode po paši, sekanju, spravljaju lesa, itd.

2.) V zadevah strank se pa ne more dati nasvet, kaj naj ukrene vprašatelj, pač pa se mu lahko razloži tozadevno predpisano postopanje, ki se vrši na zahtevo strank v takih slučajih. Večinoma je nameč treba ogleda od politične oblasti na metu, kjer se zaslišijo vse prizadete stranke, nakar se more šele odločiti in spoznati. Proti razsodbi je potem dopuščen priziv, itd.

Take zadeve so na primer: spravljaje lesa čez tuje zemljišče, kjer nimamo v to nobenih pravic; izprememba gozda, ki je včasih obremenjen, v drugo kulturno vrsto; plavljenje lesa; na podlagi pogodb izvirajoči spori v zadevi sekanja; razdelitev skupnih gozdov itd. V posameznih omenjenih in drugih slučajih bo večkrat mogoče le povedati, kam in do katerih oblasti se je strankam nadalje obrniti.

Omeniti bi bilo, da v dotičnih gozdarskih zadevah, kadar je treba komisijske poizvedbe in ogleda, politična oblast velikokrat odredi okrajnega gozdarskega tehnika samega, sčimer se strankam prihranijo večji stroški. Kdor o gozdnih zadevah pri politični oblasti privzame zastopnika, ga mora plačati sam, ker politični oblasti v tej zadevi ni treba odločati.

Končno je treba opozoriti, da ima vsak politični okraj po enega, posamezni okraj po dva c. kr. okrajna gozdarja. Ti morajo poleg in o priliki svojih službenih opravil poučevati gozdne posestnike posebno o vzgoji gozda in o gozdoreji. Tudi v marsikterih drugih gozdar-

skih zadevah bodo c. kr. okrajni gozdarji gozdnim posestnikom na uslugo, čeravno to ni njihova službena dolžnost.

Anton Pevc: Mlekarstvo s črticami o živinoreji.

Založna knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg je ravnokar izdala in založila novo kmetijsko knjigo pod naslovom „Mlekarstvo s črticami o živinoreji“, ki je označena kot priročna knjiga za mlekarje, odbornike mlekarskih in živinorejskih zadrug ter za ljubitelje mlekarstva sploh in ki jo je spisal Anton Pevc, deželni mlekarski inštruktor na Kranjskem. Ta knjiga, ki je prvi snopič mlekarstva, obsega 170 strani in je opremljena s 104 slikami. Knjiga stane 4 K.

Dolžnost uredništva „Kmetovalca“, ki je največji in najbolj razširjen slovenski gospodarski list, je, oceniti vse knjige kmetijske vsebine, ki izidejo, dasi sem to dolžnost kot urednik največkrat namenoma zanemaril, ker se mi je gabilo ocenjevati nič vredna skrpucala, ki bi pred njimi kmetovalce moral naravnost svariti. Da je kaj takega, če bi se moralo kar zapored vršiti, neprijetno, bo vsak razumel, zlasti pa tisti, ki pozna naše razmere. Z novo Pevčevo knjigo je pa, hvala Bogu, enkrat vendarle drugače, kajti ta knjiga se s strokovnega stališča za naše razmere lahko imenuje naravnost prav dobra, in človeka veseli, če more pisati ugodno oceno in knjigo toplo priporočiti.

Iz Pevčevega „Mlekarstva“ se takoj posname, da je knjigo spisal sploh izobražen mož, ki je imel resno voljo, čitateljem podati nekaj dobrega, ne pa šarlatansko skrpucalo, čigar namen je, podati zveženj tiskanega popirja, kjer je glavna reč pisacu, da blesti s svojim debelotiskanim imenom.

Deželni mlekarski inštruktor Pevc je mož s srednješolsko izobrazbo, četudi ne z Avstrijsko, ki se je zgolj iz veselja do stroke z velikimi težavami iz svoje moči izšolal v mlekarstvu na Nemškem in na Danskem, in zato ni čuda, če je njegovo delo tudi dobro. Kjer je veliko svetlobe, tam je seveda vsekdar tudi nekaj sence, in če hočem biti objektivni, ne smem zamolčati, da so v knjigi tudi hibe, oziroma napake, ki prihajajo odtod, da Pevc zadosti ne obvladuje kmetijskih pomožnih disciplin, a te hibe in napake so za praktično porabo knjige za tiste, ki jim je namenjena, popolnoma brezpomembne. Mimogrede se niže doli nekaterih teh hib dotaknem, a to edinole s namenom, da dokažem, da knjige nisem samo prelistal, ampak sem jo skozinskozi prebral.

Pisatelj je svoji knjigi najprej pridejal 63 strani obsegajoče črtice o živinoreji, kar pravzaprav ne spada v knjigo, a on je imel pri tem svoj poseben namen, ki ga jaz prav dobro razumem. Kdor zna in ve Pevčevo knjigo brati, ta najde v teh črticah neko upravičeno polemiko, in jaz se za svojo osebo popolnoma strinjam z večino njegovih izvajanj. Pevc je učenec danske kmetijske šole in jaz mu prav dam, če piše, da so Danci prvi napravili iz živinoreje umetnost, ki se je razvila le na podlagi dobre kmetijsko-strokovne izobrazbe, dočim so drugje le izkoriščali naravo, ne da bi si človek za dobre živali moral ubijati glavo. Da je Švica slučajno obljubljena dežela za naše živinorejce, dokler se ne prepričajo, da je zamudno in brezuspešno nbirati stopinje za Švicarji, je pisateljeva trditev, ki

ima veliko resnice v sebi. Pevčevo knjigo toplo priporočam ne le našim mlekarjem, ampak vsem našim živinorejcem, kajti ravno v omenjenih črticah najdejo vse polno zlata vrednih migljajev. Razpravo o krmi in o krmljenju posebno priporočam, naj jo pazljivo prebirajo. Zlasti eno reč Pevc navaja, ki se je doslej pri nas malo ali se ni nič poudarjala, in to je pokladanje pese pozimi poleg sena, kar je za nas posebno važno, ker navzlic vsem naporom za pašništvo bo po vseh slovenskih pokrajinah ostalo vendarle vedno veliko močnejše krmljenje v hlevu. So ljudje, ki tega nočejo, ali ne morejo pojmiti in zato ne spoznajo velikanske važnosti naše strniščne repe za živinorejo. Repa more deloma peso nadomeščati; seveda se mora znati pokladanje repe spraviti v sklad z umnim mlekarstvom.

V čisto mlekarskem delu svoje knjige se Pevc temeljito peča z raznovrstnim preizkušanjem mleka in posebno temeljit je odstavek njegove knjige o maslarstvu, ki priča, da je Pevc v tem predmetu danes pač prvi slovenski veščak.

Pisatelj poklada v vsej svoji knjigi veliko važnot na priprave, stroje in aparate ter jih pojasnjuje z mnogimi srečno izbranimi slikami.

Kratko rečeno: knjiga je prav dobra in noben razumen slovenski kmetovalec ne sme ostati brez nje, ali vsaj mora zahtevati, da jo dobi pri svojem strokovnem društvu ali zadrugi, ki je njen ud.

Sedaj pa k hibam in napakam knjige, ki jih omenjam zgolj iz gori navedenega razloga in da se mi ne bo očitalo, da napak nisem spoznal.

Največja in usodepolna hiba je njena visoka cena, ki je pa seveda ni zakrivil pisatelj. Druga hiba, ki prihaja nekoliko v poštev, je premalo domač jezik. No, to slednjič tudi toliko ne de, kajti take knjige tako ne more nihče s tisto lehkoto brati, kakor kako povest, in taka knjiga se sploh ne bere, ampak študira, in v to svrhu se pač mora žrtvovati nekaj časa. Strogo znanstvene in preučene reči naj bi bil pisatelj popolnoma izpustil, saj jih ogromna večina, ki jim je knjiga namenjena, vsled svoje nezadostne izobrazbe sploh ne more razumeti. Čemu takele razlage: „Sila, ki žene mlečne kroglice na površje, raste v kubiku (3. potenci) „velikosti diametra; sila, ki jim zabranjuje, pa le v kvadratu (2. potenci).“ Pri nas ni v krmilih samo vlaknina organska snov, ampak tudi vse dušičnate snovi in vsi ogljikovi vodani. Da bi bile pogače trpežnejše kakor tropine, je napačno trditi, kajti cele oljne pogače kakor zmlete ostanejo vedno oljne tropine. Napačen je stavek na 43. strani, ki govori o gostem mleku prve mlže. Prekuhanu mleko dajati teletom prve tedne, ne odgovarja stanju današnje vede. Ni res, da je mlečna množina v naših rokah, dočim je tolščobnost mleka kravja lastnost, ki se podeduje tudi na zarod. Ni res, da bi bila mlečna tolščoba vsled svoje zamotane kemijske sestave najlaže prebavna (stran 77). Kemijski znak za sodo ni NaOH (stran 96.) itd. Bakteriologija je za mlekarstvo res silno važna, in če se je pisatelj z njo pečal, bi se moral ogibati stvarnih napak. Vsa ta očitanja pa, kakor rečeno, v primeri z drugimi velikimi vrlinami knjige ne hodijo v poštev in zato moram končno to novo knjigo le najtopleje in najiskreneje priporočiti.

A. Pevčeva knjiga „Mlekarstvo“ naj se naroča pri trdki Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani, kjer stane, kakor je gori povedano, 4 K.

Gustav Pirc.

Pisma kulturnotehnične vsebine.*)

(Napisal inženir Dragotin Gustinčič svojemu prijatelju Tonetu).

VII. pismo.

Uspešnost pridelovanja, ali, kakor pravimo s tujko: uspešnost produkcije**) rastlinstva zavisi v prvi vrsti od fizikalnih lastnosti tal. Kakšne lastnosti pa terjamo od dobrih, za čim največjo rastlinsko produkcijo sposobnih tal.

Dobra kulturna tla morajo biti primerno porovita (luknjičava), primerno lasovita in primerno prepustna.

Kaj se to pravi?

Pore so drobne luknjice. Vsako telo ima v večji ali manjši meri take pore ali luknjice, in zato pravimo, da so telesa porovita ali luknjičava. Če denes na pr. v kako usnjeno posodo živo srebro, posodo dobro zamašiš in živo srebro v nji dobro stisneš, opaziš, da Ti živo srebro na nebroj mestih kakor droben dežek rosi iz usnjene posode. Živo srebro priteče skozi pore.

Znano Ti je tudi, dragi Tone, da, če jeseni sod še tako do vrha napolniš z vinom in ga še tako dobro in trdno zabiješ, spomladi vendarle ni polen. Vino moraš spomladi zalivati. Od kod to? Vino je ušlo skozi pore.

Poleti, ko je vroče, Ti gre po vsi koži voda iz telesa. To je pót, ki uhaja skozi pore Tvoje kože.

In tako so tudi tla porovita. Nektera bolj, druga manj. Tla niso dobra, če so premalo, pa tudi ne, če so preveč porovita. Tla morajo biti porovita, da so zraku ali vzduhu pristopna, da jih vzduh takorekoč prežame. Tla pa ne smejo biti preveč porovita, ker bi bila sicer podobna rešetki in bi voda prehitro v njih poniknila. Taka tla bi bila presuha.

Kaj pa je lasovitost?

Telesa so lasovita, če vsebujejo kakor las tenke in dolge cevce ali kanale. Te kanale imenujemo s tujko kapilare, in lasnost, ki jo kapilari povzročajo — kapilariteto ali čisto po slovensko lasovitost.

Kapilari nam kažejo neki pojav, ki je za poljedelstvo neprecenljive važnosti! Misli si, dragi Tone, stekleno posodo, ki je narejena tako, kakor nam kaže podoba 46. Posoda obstoji pravzaprav iz dveh okroglih posod A in B. A je širok cilindar, B ozka drobna cevica. Obe posodi sta med seboj tako zvezani, da, če vlivaš vodo v A, teče tudi v posodo B. Jasno Ti je tudi na prvi pogled, da bi morala stati voda v posodi B ravno tako visoko, kakor v posodi A, če stoji ta posoda vodoravno seveda in če vode v A ne tlačimo. Ali glej, stvar ni taka! Voda v B, t. j. v ozki cevici, stoji znatno višje kakor v cilindru A. Od kod to?

Ta pojav je zelo težko razložiti. Učenjaki so napisali o tem pojavu debele knjige z velikimi in obširnimi računi; toda midva se ne bova sedaj mučila s temi razmotrivanji.

Nekaj je jasno. Da stoji voda v cevici B višje kakor v cilindru A, je morala vplivati na vodo v cevici neka posebna sila, zakaj vsak pojav je posledica učinkovanja kake sile. Kaka je ta sila, ne vemo, pa ker ne vemo, jo kratko imenujemo kapilarno silo. Veseli

nas, da smo spoznali učinek te sile, t. j. da se voda v ozkih, navpičnih cevicah dviga višje kakor v širokih posodah, in za drugo se tu ne brigamo. Ker to vemo, si stem marsikaj v poljedelstvu lahko razlagamo in na marsikaj sklepamo. Ozri se na podobo 47. in predstavlja si tako sestavo tal, kakor sem Ti jo tu narisal. Najprej ledina, potem ilovica in spodaj gramoz. To je slučaj, ki se pojavlja pri nas zelo pogostoma.

Gramoz je podtalnična plast. V ti plasti se torej pretaka podtalnica. Ilovica je lasovita ali kapilarna, t. j. ona ima v sebi vse polno drobnih cevčic, drobnih kakor las, in te cevčice segajo dol do podtalnice. Kaj se zgodi? Kapilarna sila dvigne vodo v cevčice in zemlja se na najlepši način napaja. Kapilare dvigajo vodo iz gramozne plasti do rastlinskih korenin in te jo oddajajo naprej v rastlinska telesa. Krasno! To Ti je pravi vodovod!

Voda pa prihaja tudi od zgoraj v zemljo, to je izpod neba. In glej, tudi za to vodo je lasovitost velikega pomena. Voda ponikne v zemljo. Vsled svoje teže mora siliti vedno niže in niže. Če bi ne bilo v zemlji drobnih kapilar, bi voda ali sploh ne mogla ponikati v zemljo, ali pa bi prehitro poniknila in rastline bi trpele sušo. Kapilare pa so naravnost čudovit blagotvoren uravnavelec talne vlage. Kapilarna sila je tisti blagoslov božji, ki zadržuje vodo v tleh, da jo more rastlinje počasi rabiti zase, t. j. kriti z njo svoje vsakdanje potrebe. Tu opravljajo službo rezervarja.

Pa, dragi Tone, vsaka stvar ima svojo dobro in svojo slabo stran, in tako tudi kapilare. Tudi te blagotvornosti nam niso vedno tako dobro došle, kakor bi si človek mislil.

Zato sem že zgoraj naglasil, da morajo biti tla samo „primerno lasovita.“ Če so preveč, zadržujejo preveč vlage v sebi in, kakor že veš, je to rastlinam ravnotako na kvar, kakor če so presuha. Če sega podtalnica previsoko, dvigajo kapilare preveč vode in nastane zamakanje. Obratno pa je tudi premajhna lasovitost tal za poljedelca veliko zlo. Vzroki so ti iz obrazloženega dovolj jasni, zato ni treba, da bi jih tu na dolgo in široko razkladal.

Če so tla preveč porovita in premalo lasovita, so preveč prepustna. Voda nam prehitro uhaja v zemljo, pa tudi iz zemlje.

Od česa pa zavisi to lastnost tal?

To je daljša povest in zato prihodnjič.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavi pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 96. Na zelenjadnem vrtu pri hiši imam toliko polžev, da mi sproti vso mlado zelenjad požre. Polžev je toliko, da se jih en večer nabere do 800. Polže pobirati vsak večer je težko in je tudi brezuspešno. Poskusil sem tudi grede posipati z apnom, z otrobi itd., a vse

*) Slike k temu spisu priobčimo v prihodnji številki „Kmetovalca“, ker nam klišeji niso pravočasno došli za to številko.

**) Produkt = pridelek, producirati = pridelavati.

skupaj ni nič izdalo. **Kako bi se dali polži na vrtu temeljito zatreti?** (F. K. v M.)

Odgovor: Vse snovi, ki hitro vodo vase srkajo, umore polže, ker jim odtegnejo vodo, ki jim je za življenje neobhodno potrebna. Takih snovi je več, a v poštev hodijo le one, ki se lahko in ceno dobivajo. Najboljše take snovi so moka iz sveže žganega apna in dober ter svež cement. Ker apno in cement moreta polže le tedaj umoriti, če pride v dotiko z njihovo kožo, zato je te snovi posipati zgodaj zjutraj, v času, ko polži okoli lezejo, in sicer vsekako pred osmo uro zjutraj in le ob suhem vremenu. Polži, ki pridejo v dotiko z apnom ali s cementom, izceenjajo veliko sluzi. Mnogo izmed njih jih takoj pogine in počrni. Takoj poginejo največ le mladi polži, dočim se starejši otmejo smrti, zato je posipanje par dni tolikokrat ponavljati, da se vsi polži ugonobe. Francoski vrtnarji posipljejo vse prostore, kjer polži lezejo, vsako jutro po dvakrat, in sicer v presledkih od 10 do 15 minut. Pred cementom prvega posipanja, ki pride v dotiko s polževo kožo, se živali na ta način varujejo, da iz kože izcede neko klejnato sluz. Ta klejnata sluz naredi čez polža prevlak, ki iz nje pozneje že manj voden izleze. Če se potem polži kmalu vnovič dotaknejo apna ali cementa, postanejo nezmožni, da bi v kratkem času izcedili novo klejnato sluz, ki jih je prvič rešila, in vsi polži, ki pridejo drugič le malo v dotiko z apnom, se skrijejo in kmalu poginejo. Če se tako dvakratno posipanje zjutraj prihodnjega dne ponovi, potem ne ostane noben polž živ. Oseba, ki trosi apno ali cement, naj si po storjenem delu ne umije rok in obraza z vodo, ampak z oljem in potem šele z milnico, ker jedka raztopina apna ali cementa kožo oškoduje. Tudi si je dobro pred posipanjem z apnom ali s cementom obrvi nad očmi namazati z oljem.

Vprašanje 97. Pri nas so pšenični otrobi zelo dragi — so namreč po 19 K — zato rabimo riževo moko, ki stane le 14 K. **Ali je riževa moka za prasiče boljše kakor otrobi in kakšna je njena redilna vrednost v primeri s pšeničnimi otrobi?** (L. Z. v H.)

Odgovor: Vsako krmilo je treba presoditi po njegovi vsebini prebavnih beljakovin, ki v živalskem telesu predvsem delajo meso, t. j. pitajo, in po njegovi vsebini ostalih hranilnih snovi, ki delajo v živalskem telesu toploto in proizvajajo moč. Za tvorjenje moči in telesne toplote je riževa moka močnejša kakor otrobi, celo ker ima v sebi znatno množino toščobe. Za pitanje so pa seveda otrobi veliko več vredni, ker imajo v sebi dobrih 11 % prebavnih beljakovin, dočim jih ima riževa moka samo 6 %. Kakor vsaka moka, tako tudi riževa moka vpliva na prebavila veliko bolj ohlapno kakor otrobi, zato je riževo moko pokladati le prasičem, ki se pitajo, in ne več kakor $\frac{1}{2}$ kg na dan, drugače dobe premeško meso in špeh. Pri nakupu riževe moke pa morate biti zelo previdni, ker se z njo rado goljufa in se ji primešavajo manj vredne snovi.

Vprašanje 98. Ali bolj kaže kmetovalcu prodajati kosti po 6 h kg, ali jih je bolje pustiti, da raztresene po travniku segnjejo? (J. K. v L.)

Odgovor: Kost se silno počasi razkrajajo in trohne, če se poprej ne zmeljejo v prav fino moko; zato cele, nezmlote kosti nimajo prav nobene gnojilne vrednosti. Ker posamezni kmetovalci nimajo naprav za dobro mletjev kosti, jim vsekako bolj kaže kosti prodajati.

Vprašanje 99. Ali je res, da telica, ki se zgodaj prične pojati in je še premlada za obrežitev, potem rada ostane jalova? Koliko stara telica se sme obrežiti? (F. K. v V.)

Odgovor: Če se telice, in zlasti take, ki imajo v sebi podedovano in zasnovano lastnost zgodnje zrelosti in

lehkega pitanja, že od mladosti močno krmijo in vsled oviranega presnavljanja postanejo zgodaj spolno zrele, potem se pojajo v starosti, ko še niso za obrejenje, kar ima za posledico, da se take živali pozneje nerade obreje, ali, če se tudi obreje, imajo po otelevi malo mleka in le majhno število telet izkotijo, ker kmalu jalove postanejo. Teleta takih živali so navadno majhna in take krave rade povržejo. Najboljše sredstvo proti taki nepriliki pri premladih telicah je sicer zadostno krmljenje z bolj prazno klajo predvsem pa zadosti pregiba na paši. Kdaj je pravi čas telico dati obrežiti, je závisno od marsičesa; vobče naj se pa tako ravna, da je telica vsaj dobri dve leti stara, ko prvič stori.

Vprašanje 100. Ali je res, da dobro rejene krave storijo slaba teleta? (F. K. v V.)

Odgovor: Dobro rejena, t. j. debela krava ima počasno in leno presnavljanje snovi v svojem telesu in je zato potem naravna posledica, da take krave večinoma store slaba teleta. Pri zadostnem gibanju na paši se zdravje okrepi in se presnavljanje pospeši, zato je tudi z debelimi kravami tako ravnati, kakor je odgovorjeno na prejšnje vprašanje.

Vprašanje 101. Ali je res kako zakonito določilo, ki dopušča, da smejo žrebeta do enega leta starosti, ki hodijo na prosto s svojimi materami, poljubno skakati po tujih tleh in tamkaj škodo delati? Pri nas je splošno razširjeno to mnenje, in če se človek pritoži čez škodo, ki jo delajo prosto okoli skakajoča žrebeta, pa pravijo lastniki kobil, da tega nihče ne sme braniti, ker to dovoljuje poseben paragraf. (J. V. v G.)

Odgovor: To domnevanje, ki je na Dolenjskem v nekterih krajih splošno razširjeno, je napačno, kajti ne obstoji nobeno tozadevno zakonito določilo, da bi prosto okoli tekajoča žrebeta smela delati škodo na tujih tleh. Vsakdo je dolžan skrbeti, da njegove živali nikomur ne delajo škode, in če jo narede, je dolžan škodo povrniti. Tisti, ki je oškodovan na svoji lastnini po tujem žrebetu, more proti lastniku žrebeta postopati po deželnem zakonu za obrambo poljščine, in lastnik živali mora plačati storjeno škodo in vrhutega tudi denarno globo.

Vprašanje 102. V tukajšnjem kraju je več kobil žrebetilo, ki pa prve dni niso imele mleka in so zato žrebeta od gladu poginila. Moja devet let stara kobila se ima v kratkem prvič ožrebetiti in zato prosim nasveta, **kako je novorojeno žrebe preživiti, če kobila nima mleka?** (A. F. v K.)

Odgovor: Najboljše nadomestilo za kobilno mleko novorojenemu žrebetu je na vodi popolnoma razkuhan ječmen, ki se mu more doliti majhna množina dobrega kravjega mleka. Taka ječmenova juha boji redka in naj se daje žrebetu toliko mlačna, kakor je sveže namolzeno mleko. Popisano ječmenovo juho je v pričetku žrebetu dajati vsaki dve uri, in sicer toliko, kolikor je hoče popiti. Ostankov ni hraniti za žrebeta, temveč naj se daje govedu ali prasičem, ter se sploh mora paziti na največjo snago. Z ječmenovo juho se žrebeta tako dobro vzredijo, kakor z mlekom od kobile same. Vsekako bo pa kobila vsaj pozneje imela nekoliko mleka, ki naj ga na vsak način žrebe posesa. Kako se mlečnost kobile pospeši, najdete popisano v odgovoru na 50. vprašanje v 4. številki letošnjega „Kmetovalca“.

Vprašanje 103. Pri nas imajo navado delati po hribih laze. V to svrhu iztrebijo grmovje in pritklikava drevesa, čakajo, da se ves ta trebež posuši, potem ga sežgo, pepel rastresejo in sejejo ajdo. Tako prirejen svet potem puste za pašč. Ne posejejo pa nikake trave, zato zraste malo krme

in je paša slaba. **Kako bi morali ravnati, da bi postali taki lazi dobri pašniki?** (J. D. v K.)

Odgovor: Kjer je zemlja že od narave pusta in nima v sebi dovolj rastlinskih hranilnih snovi ter ni vlažnega podnebja, ki samonasebi pospešuje dobro zaledinjenje tal, tamkaj na popisani način popolnoma naravno ni mogoče doseči dobro zaledinjenega pašnika, ki bi dajal pasoci se živini dovolj krme. Navadno je zgornja plast takih tal tudi prevlečena s slivo sprstenino, ki se vsled nezadostnega prezračevanja tal ne razkaja pravilno, navzočih je mnogo raznih škodljivih sprsteninskih kislin, in zato kaj rado rase resje in lišaji, ki ovirajo rast koristnih krmskih rastlin, ki v taki zemlji tako nimajo ugodnega stališča. Iz tu navedenih razlogov je v krajih, kjer ni vlažnega podnebja in zemlja samonasebi ni prikladna, dotični svet pač tako iztrebiti, kakor delate pri Vas, a potem je treba zemljo z umnim obdelovanjem dobro prezračevati, jo gnojiti in škodljive kisline je otopiti z gnojenjem z apnom. Brez setve primerne mešanice trav in detelje se navadno ne bo izhajalo. Iztrebljeni lazi se poleti lahko obsejejo z ajdo, potem vsaj pridelek, če je letina ugodna, deloma poplača storjeno delo. Jeseni pa priporočamo laz preorati in tako narediti črno praho. Istodobno se lahko pognoji z apnom. Zimski mraz bo prebezel zemljo in jo bo pomagal razkrojiti. Prihodnjo pomlad bi priporočili njivo obdelati za saditev krompirja, ki vsled svojega obdelovanja prav zelo pomaga zemljo prezračiti in jo očistiti plevela. Za krompirjem bi bilo sejati jaro žito in pod to mešanico trav in detelj. Jaro žito se pokosi še zeleno, t. j. vsaj do cvetja, da ne zamori mlade trave in detelje. Žito ima namreč namen nežne trave in detelje v prvem času varovati pred pozebo in solnčnim ožigom. Po košnji žita bo zrasla lepa mešanica trav in detelje, seveda le tedaj, če se je tudi prav in zadostno pognojilo, in tudi ta naj se za zeleno klajo ali za seno rajša pokosi, kajti tla so takrat še premehka in pašna živina bi naredila s svojimi stopinjami preveliko škodo. Prihodnje leto se pa tako prirejeni laz brez škode more porabiti za pašnik in je pozneje z rednim gnojenjem skrbeti za dobro rast. Tak pašnik je potem treba vsaj vsako četrto leto pognojiti jeseni s Tomasovo žlindro in s kaljevo soljo, in če rast ni dovolj bujna, gnojiti je tudi s kakim dušičnatim gnojilom, ki je najcenejše v hlevski gnojnici. Če pa gnojnice zaradi slabih potov ali hudih strmin ni mogoče voziti, je pa poseči po kakem umetnem dušičnatem gnojilu, in sicer najbolje po amonijevem sulfatu, ki se ga raztrese spomladi kakih 50 do 60 kg na oral.

Kmetijske novice.

Tečaj za pridelovanje krme. Kmetijska šola na Grmu priredi 28. in 29. maja t. l. dvodnevni tečaj za pridelovanje krme z naslednjim sporedom. V torek, dne 28. maja. Od 2 do 4 popoldne: Setev detelje in trave na njivah za dvo- in večletno košnjo. Nakup potrebnega semena. Gnojenje deteljnih mešanic. Praktično razkazovanje deteljnih mešanic na šolskih njivah in v poskušališču. V sredo, dne 29. maja: Od 8 do 10 dopoldne: Naprava novih travnikov. Najbolj važne trave. Sestava travnih zmesi. Množina potrebnega semena. Praktično razkazovanje semena in razdelitev vzorcev. Od 2 do 4 popoldne: Priprava zemlje in posetev travnikov. Poprava slabih setev. Gnojenje in zboljšanje slabih in starih travnikov. Praktično razkazovanje šolskih travnikov in travniških zmesi v poskušališču. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot, in sicer le za železnico do Novega mesta in za hrano po 2 K na dan. Kdor se želi tečaja udeležiti ali s podporo tečaj obiskati, naj se

priglasí do 20. maja pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu.

Živinozdravstveni tečaji. Ker se po deželi razširjajo napačna mnenja o namenih živinozdravstvenih tečajev, ki jih namerava prirejati deželni odbor kranjski v različnih krajih kranjske dežele, nam je deželni odbor poslal nastopna pojasnila: Nemeravani živinozdravstveni tečaji imajo le namen, kmečke posestnike in njihove sinove poučevati v umni živinoreji, anatomiji in biologiji ter zdravstvu živine kakor tudi izobraževati za prvo pomoč pri poškodbah in pri porodu goveje živine. Tečaji nimajo namena ustvariti posebnega stanu „živinozdravniških pomagačev“, ki bi iskali zaslužka od izvrševanja živinozdravniške prakse. Absolventje tečajev bodo smeli pridobljeno znanje uporabljati le v svojem gospodarstvu in kvečjemu sosedom zastoj svetovati in pomagati pri poškodbah in porodu goveje živine.

Družbene vesti.

* † **Josip vitez Gorup pl. Slavinjski**, vitez Franc-Josipovega reda, veleposestnik itd. ter časten ud c. kr. kmetijske družbe kranjske, je umrl 25. aprila t. l. na Reki. Rajnik je bil velik bogataš, ki se je s svojo pridnostjo iz kmetijskega stanu povzpел do odličnega mesta ter je s svojim denarjem veliko storil za obče koristne namene ter je svoj čas kot kranjski deželni poslanec c. kr. kmetijski družbi kranjski naklonil znatno vsoto. Bodi časten spomin vrlemu možu!

* **Oddaja plemenskih bikov vseh pasem**, ki hodijo za Kranjsko v poštev, se nepretrgoma vrši. Vsi prosilci, ki doslej bikov še niso dobili, pridejo polagoma na vrsto, kakorhitro družba dobi priliko, da nakupi plemenskih bikov za oddajo. Opomnimo, da je letos izredno malo prošenj za sive bika v dolenski rejni pokrajini, in zato zlasti Dolenjce pozivamo, da naj prosijo za plemenske bika. Biki se oddajo za polovično nakupno ceno. Prejemnik se mora zavezati, da bo bika imel dve leti za plemo. Prošnje za bika je nemudoma vložiti pri glavnem odboru kmetijske družbe kranjske.

* **Pojasnilo glede neke zlobne govorice na Notranjskem**, ki se tiče oddaje plemenskih bikov in prasičev po c. kr. kmetijski družbi kranjski, objavljamo med uradnimi vestmi na koncu današnje številke „Kmetovalca“

* **Modro galico** za škropljenje trt proti peronospori ima družba tudi letos v zalogi. Cena galici je K 64.— v Ljubljani, voznino do zadnje postaje in prevajanje na dom pa mora naročnik sam plačati, ker v to svrhu letos ni nikakih podpor. Galica se mora družbi takoj plačati; podružnice morajo izkupilo tekom 14 dni poslati družbi, sicer računajo tvornice 6 % zamudnih obresti, ki se jim hoče družba izogniti.

* **Zmleto žveplo.** Družba ima tudi letos v zalogi najfinejše zmleto žveplo za žveplanje trt, ki stane K 18.— 100 kg z vrečo vred v Ljubljani. Dobiva se v vrečah po 25 in po 50 kg.

* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, in sicer dve vrsti: navadne škropilnice „Korona“ po K 22.— in škropilnice novejšje sestave „Hero“ po K 34.— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. Družba si je nabavila tudi nekterih potrebnih škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna napaka često popraviti z nadomeščenjem kakega dela, kakor

n. pr. male ventilne kroglice za Kerono ali večjo za Hero. Oboje stane po 18 h komad. Ventilni gumi stane 8 h. Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 75 h z iglo vred. Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevki, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevki ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamašnje dolgo zabranjuje. Komad stane 2 kroni.

* **Plemenske prasiče**, in sicer predvsem mladiče, bo oddajala odslej, kakor vsako leto, c. kr. kmetijska družba za polovično kupno ceno. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi današnje številke. Pripomnimo, da vsled pomanjkanja krme utegne letos spomladi primanjkovati mladih plemenskih prasičev, ker so prasičerejci to zimo obdržali le malo plemenskih svinj; zato bo bržkone mlade plemenske prasiče težko dobiti ter bodo dragi. Ker je tozadevna država in deželna podpora omejena, naj se vsakdo, ki hoče plemenske prasičke dobiti, takoj zglesi in naj sporoči, kdaj mu je najprilicneje prasiče dobiti. Dobiti je na željo tudi starejše živali, ki so že ali bodo kmalu za pleme sposobne.

* **Semenska ajda**. Družba ima za svoje ude na razpolaganje več vagonov prav lepe, težke in debelo-zrnate ruske temnorjave semenske ajde, ki stane 28 K 100 kg z vrečami vred. Ruska temnorjava ajda se pri nas bržkone izpremeni v črnkasto. Ta ajda je na glasu dobre rodovitnosti in da posebno veliko moke. Ajde za seme bo primanjkovalo in zagadadelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajdo pravočasno zagotovi. Iz tega vzroka kmetijska družba že sedaj sprejema naročila na semensko ajdo in bo mogla ustreči le tistim naročnikom, ki se pravočasno zglase. — Sivo francosko semensko ajdo, ki je že razprodana, dobe naročniki, ki so se pravočasno zglasili, tekom prihodnjih dni. Prihod parnika je nekoliko zakesnel.

* **Semenske zmesi detelj in trav** izbrane prve kakovosti ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih s pomočjo državne podpore oddaja kmetovalcem po nižani ceni K 1.80 za 1 kg. — Opozarjamo na spis „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“, ki ga na zahtevanje vsakomur zastoj pošljemo. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 2 K 20 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 80 h kilogram.

* **Severnonemško seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 2 K 60 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 2 K 80 h kilogram.

* **Glede oddaje semen** naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred. Pri celem vagonu znaša popust 25 kron in se gnojilo pošlje franko do zadnje železniške postaje. Naročila za gnojenje ajdi prosi družba že sedaj, ker je ob

času gnojenja naval prevelik, da bi se vsem naročnikom moglo takoj ustreči.

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 6.75 in 19 % K 7— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
------	------	------	------	------	------

K 512— K 544— K 576— K 608— K 640— K 672— za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Kdor je ali bo dobil žlindro ali kako drugo gnojilo v celih vagonih, naj nam po prejemu vozni list vrne, da bomo videli, če je pravilno voznino plačal. Železnica je že mnogokrat pomotoma preveč zaračunila.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se izvrše naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 40 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem bodisi skalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnite 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnite se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Amonijev sulfat po 36— K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušanj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih lanskih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešano umetno gnojilo** (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešano umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

Vrtno gnojilo (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/3 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/3 % dušika solitrne kisline) oddaja družba po 40 h kg z vrečo vred.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napajanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

* **Sladkornata močna krmila** kot okrepčujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za in za pitanje po 20 K, ter za molzne krave tudi po 20 K z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Cela vreča teh krmil, ki tehta 50 kg, stane polovico gori označenih cen. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. letošnjega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

* **Klajno apno,** 38—42%, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsako izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštne pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4½	6	6½	7	7½	8
„ „ cm:	45	60	65	70	75	80

Cena: K 1.—, 0.90, 1.—, 1.—, 1.10, 1.20

Pri poštnih pošiljках se zaračuni 30 h za ovoj in za vozni list. Na zahtevanje nekterih udov si je družba letos nabavila nekaj domačih tržiških kos, ki jih tudi po gornjih cenah oddaja. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih in tirolskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos. Cene za komad so naslednje: za 67 cm dolge K 1.90 (zlata znamka z bikom, beloobrušene) „ 72 cm dolge K 2.— „ „ „ „ „

* **Prave bergamaške osle,** in sicer temnovišnjekaste podolgem žilaste, oddaja družba 25 do 26 cm dolge po 60 h, 28 do 29 cm dolge po 80 h komad. Družba si je letos nabavila tudi nekaj zabojev neke posebne vrste bergamaških kamnov, ki jih dosedaj ni bilo mogoče dobiti. Te osle so 28 do 29 cm dolge in veljajo K 1.60 h komad.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. julija 1912.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja klavne živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem ter naj ji priloži:

- 1.) krstni list;
- 2.) domovinski list;
- 3.) šolsko spričevalo;
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru;
5. npravstveno spričevalo.

Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih stroških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 100 K podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora svoji prošnji poleg navedenih prilog priložiti še:

- 6.) ubožni list in
- 7.) potrdilo, da je že najmanj dve leti bil za kovaškega pomočnika.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se

do 15. junija t. l.

pošljejo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca decembra 1912.

Kdor dobro prestane skušnjo, more po postavi iz l. 1873. dobiti patent podkovskega mojstra; brez skušnje pa ne more nihče postati podkovski mojster.

Pouk v šoli je brezplačen, učenci morajo skrbeti le za hrano ter za potrebne učne knjige. Stanovanje imajo učenci v zavodu.

Učenci naj se zglase en dan pred šolskim pričetkom v podkovski šoli na Poljanski cesti.

Ker je v slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev, ki bi mogli zdraviti tudi kopitne bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živine in mesa, naj bi skrbela županstva, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača ter živinskega in mesovnega oglednika.

Francišek Povše,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Živinozdravnik **Lovro Tepina,**
ravnatelj podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija t. l., in sicer 27. skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole, 28. pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj vložijo pri podpisnem ravnateljstvu do 15. junija t. l. prošnjo za sprejem k skušnji, ki naj ji priloži:

- 1.) učno spričevalo in
- 2.) potrdilo o najmanj triletni službi kot kovaški pomočnik. (Odredba min. za notr. zad. z dne 27. avg. 1873.)

Ravnateljstvo podkovske šole v Ljubljani,
dne 15. maja 1911.

Živinozdravnik **Lovro Tepina.**

Vabilo

na občni zbor kmetijske podružnice v Dolenji vasi pri Ribnici
dne 19. maja 1912 ob treh popoldne v šolskem poslopju.

SPORED:

1. Predložitev računa.
2. Volitev načelnštva.
3. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Dolenji vasi pri Ribnici,
dne 7. maja 1912.

Anton Klun, nač. namestnik.

Vabilo

na občni zbor konjerejske zadruge v St. Jerneju dne 3. junija
ob eni popoldne pri gosp. Reclju.

SPORED:

1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Odobrenje računa za leto 1911.
4. Proračun za leto 1912.
5. Volitev v načelstvo in nadzorstvo.
6. Slučajnosti.

Konjerejska zadruga v St. Jerneju,
dne 7. maja 1912.

Fr. Zupančič, načelnik.

Pojasnilo.

Nekje na Notranjskem kroži vest, da posestniki, ki so dobili od deželnega odbora ali od c. kr. kmetijske družbe plemenske živali (bike ali plemenske prasiče) za polovično nakupno ceno, te živali pred časom prodajo in da kupci teh živali iste vnovič c. kr. kmetijski družbi prodajo, ki se potem naprej za polovično ceno oddajo. Predvsem bodi povedano, da strokovni organi deželnega

odbora in kmetijske družbe neprestano nadzirajo za polovično ceno oddane plemenske živali in da se proti vsakemu, ki se sprejete zaveze ne drži, z vso strogostjo postopa. Ne sme se tajiti, da se od strani nepoštenih živinorejcev marsikak nered pripeti, ki se pa večinoma kmalu zasledi in, ker prihajajo vedno nove zvižace na dan, je nadzorstvo vedno strožje, vsebina zaveznih pisem je vedno točnejša in sedaj so se pričele oddane plemenske živali vidno zaznamovati.

Pripetil pa se je poseben slučaj nereda na Notranjskem, ki ga osebe, ki bi bile po svojem poklicu dolžne, deželni odbor in c. kr. kmetijsko družbo podpirati pri pospeševanju živinoreje, iz zlobnega namena zvižavno pretvarjajo, kmetovalce ščujajo in postopanje deželnega odbora, oziroma c. kr. kmetijske družbe namenoma hočejo diskreditirati. Ta oseba nam je sicer deveta briga, a zaradi ugleda družbe moramo zadevo pojasniti.

Reč je tale: Posestnik Jakob Penko iz Parij pri Zagorju je kupil meseca avgusta l. 1910. mladega plemenskega bika od posestnika Matije Ambrožiča v Novi Sušici za 470 K. Penko je prosil c. kr. kmetijsko družbo za podporo k nakupu tega plemenskega bika. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe je v svoji seji meseca avgusta 1910 ugodil prošnji kakor običajno ter je sklenil prispeti polovico kupne cene iz državne podpore. Penko se je seveda moral pismeno zavezati, da bo tega bika imel po običajnih predpripisih najmanj dve leti za plemo. Ta posestnik, ki je bika sam kupil in prevzel, je pa to plemensko žival navzlic svoji zavezi že čez štiri mesece prodal. Tega subvencioniranega bika, ki bi se seveda ne smel prodati, je kupil od Penkova Ivan Vadjal v Matenji vasi, ki ga je rabil skoraj šestnajst mesecev za plemo. Meseca decembra l. 1911. je pa Vadjal ponudil tega bika c. kr. kmetijski družbi v nakup. Zastopnik c. kr. kmetijske družbe je šel bika pogledat, in ker je bil lep, ga je tudi za družbo kupil. Kmetijska družba je tega bika oddala za polovično kupno ceno županstvu v Postojni. Zastopnika c. kr. kmetijske družbe je zanimalo izvedeti, kakšnega rodu je ta izredno lepi, v deželi zrejeni bik, zato je izvir zasledoval ter je izvedel, da je Ivan Vadjal kupil bika od Jakoba Penka iz Parij in da je ta bik brzčas tisti, ki je svoječasnno c. kr. kmetijska družba dala zanj Penku za vzdrževanje 235 K podpore. Vsled tega je c. kr. kmetijska družba naprosila c. kr. okrajno glavarstvo, naj o stvari poizveduje, in res se je dognalo, da je Jakob Penko subvencioniranega bika že čez štiri mesece prodal Vadjalu. Na podlagi dognanih dejstev je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe v svoji seji 12. januarja t. l. sklenil zahtevati od Penka povračilo vse prejete podpore. Tej zahtevi je Penko brez ugovora takoj ugodil ter se je opravičil, da ni imel namena družbo oslepariti ter da je le vsled nepoznanja svojih dolžnosti bika prodal, ker je takrat imel še tri druge že sposobne plemenske bike v svojem hlevu. Iz tega pojasnila je torej razvidno, da je kmetijska družba svojo dolžnost v vsem obsegu vršila in je poskrbela, da državna podpora niti za vinar ni bila prikrajšana.

Kmetijski družbi je od deželnega odbora poverjena naloga razdeljevati plemenske prasiče, ki jih mora jemati od deželnih prasičerejskih zavodov. Ti zavodi imajo z deželnim odborom pogodbo, da so nakupne cene že naprej določene in jih za sedaj deželni odbor niti sam ne more proti določilom pogodbe znižati. Družba prevzame od prasičerejskih zavodov po določeni ceni plemenske prasiče ter jih odda prasičerejcem za polovico te cene. Vsak pameten človek ve, da gre za plemenske živali, ki jih ni ceniti po mesarski ceni. Pripetilo se je, da je oseba na Notranjskem, ki se gori omenja, ščuvala, češ, čemu jemljete od družbe za polovično ceno plemenske prasiče, saj morete doma kupiti prasiče ceneje za popolno ceno. Neveščemu kmetu se tako mišljenje lahko odpusti večak, pa stori zločin, če s tako govorico ljudi bega.